

opr. 17. X 1994r.
M.G.

Zmiana adresu
- poproszeni nr M. 792/1451 (pl.)

4 fotogr.

v 102 / 8

FUNDACJA GENERALNA ELŻBIETY ZAWACKIEJ
Archiw.
87-100
NIP 956 10 25 127. REGON 670502736
Nr 1-ku 64 1000 1000 0000 0000 0002 0244

siostrzeniec
Nikodem Marcinkowski

85-127 Bydgoszcz

adres brata:
Julian Wiwatowski

Dypl.
rodzime:
Tajach Wiwatowski

87-400 Golub-Dobrzyń

**Brodnica
AK**

**+ Wiwatowski Nikodem
Michał**

ps. "Kazik"

M: 792/1451 Pom.

SPIS ZAWARTOŚCI
TECZKI

Winiatowski Nikodem
J-M-772/1451 Pom.....
Brodnica AK

I/1. Relacja k. 75. 1-8

I/2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące relatora —

I/3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące relatora k. 4 s. 1-4

II. Materiały uzupełniające relację k. 2 s. 1-2

III/1. Materiały dotyczące rodziny relatora —

III/2. Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III/3. Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —

III/4. Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 —

III/5. Inne ... —

IV. Korespondencja —

.....
.....
.....

V. Nazwiskowe karty informacyjne k. 41

VI. Fotografie dwa ikono grafii

T/M. Relacja - Miatowski Nikodem

1. Biogramy - relacje autorstwa
 - Mucelnickiego Zbigniewa mpis
z 7.02.1989 k. 1 s. 1
 - Tadeusza Rejmanowskiego,
mpis, data wpłynięcia 19.01.1999 k. 3 s. 2-4
 - Bogdana Świątkowskiego, ksero
relp. k. 3 s. 5-8

11-102

W i w a t o w s k i N i k o d e m , M i c h a ł
/1908-1945/ps."Kazik", żołnierz AK.

Urodził się 28 września 1908r w Pólcce pow. Rypin. Ojciec Jan, matka Teodozja z domu Marcinkowska. Z wykształcenia lekarz medycyny. Pracował w szpitalu w Rypinie. Do szpitala w Brodnicy przenosi się w 1942r, gdzie zostaje zaprzysiężony. Był szefem służby sanitarnej Armii Krajowej w Brodnicy. Ukrywał w szpitalu wielu "spalonych" konspiratorów przeznaczonych do dalszego przerzutu. Przekazywał lekarstwa do okolicznych obwodów AK. Utrzymywał łączność z oddziałami partyzanckimi operującymi w tych okolicach.

Aresztowany 28 grudnia 1944r przez gestapo w Brodnicy. Więziony i męczony zginął w nieznanych okolicznościach w drugiej połowie stycznia 1945r.

Zróżła:

1. Relacja brata Juliana Wiatowskiego, poz. 102M. Archiwum E.Z. Toruń.
2. Informacja K. Antoszewskiego, St. Suszyńskiego. Archiwum E.Z. Toruń.

opr. dnia 7.02.1985
Zbiory w Muzeum

Dr Nikodem ~~Wiatowski~~ Wiwatowski /1908-1945/.

Wpłynęło dnia 19.01.1998 2
Ldż. 144/APom/99

Urodził się 21 IX 1908 r. we wsi Półki pow.Rypin /b.woj.włocławskie/ jako syn Jana i Teodozji z Marcinkowskich, w rodzinie wielodzietnej prowadzącej dość duże gospodarstwo rolne. Szkołę średnią ukończył /1930/ w pobliskim Wąbrzeźnie /b.woj.toruńskie/, gdzie zamieszkiwał w czynszowej kamienicy swoich rodziców. Studiował medycynę na Uniwersytecie Poznańskim i 8 V 1936 r. otrzymał dyplom lekarski

Za namową jednej ze swoich sióstr, pracującej w Urzędzie Miejskim w Rypinie, odbył w miejscowym Szpitalu Powiatowym p.w.św.Marcina roczną staż podyplomowy. Gdy dr Julian Zaborowski, asystent oddz. chirurgicznego tego szpitala, wyprowadził się /1937/ z Rypina, wówczas zajął jego stanowisko. W sierpniu 1939 r. ordynator oddz. chirurgicznego i dyrektor szpitala dr Stanisław Zaborowski został powołany do służby wojskowej, wówczas dr Wiwatowski, do czasu przybycia /1940/ niemieckiego chirurga dr Falka, samodzielnie prowadził ten oddział zyskując, nawet u okupanta, zasłużone uznanie. Niestety, stało się to przyczyną zazdrości ze strony "szefa", który postarał się o przeniesienie Go do szpitala w Brodnicy /1942/.

Dr Wiwatowski, mieszkając jeszcze w Rypinie przy ul. Szkolnej 4, poślubił 20 VII 1940 r. Irenę z Marcinkowskich /córka Teofila i Ewy urodzona 10 V 1914 r. we Franciszkowie gm.Brzuze, pow.Rypin/, pielęgniarkę pracującą również w miejscowym szpitalu. Oboje prawdopodobnie już na początku okupacji włączyli się w działalność konspiracyjną w Związku Walki Zbrojnej wraz z miejscowym internistą dr Franciszkiem Dłutkiem /1904-1988/ i jeszcze w Rypinie zostali /1942/ członkami AK: On w stopniu podporucznika ps. "Kazik", Ona z ps. "Doktorowa", "Flora". W Brodnicy "Kazik" został szefem sekcji sanitarnej Inspektoratu Brodnica AK ps. "Browar", któremu podlegał referat sanitarny akowskiej Wojskowej Służby Kobiet /WSK/ ps. "PCK" kierowany przez Jego żonę "Florę". W brodnickim szpitalu "Kazik", na specjalne hasło "o pogodzie", przyjmował "pacjentów", czyli ludzi podziemia

zagrożonych aresztowaniem przez gestapo. W ten sposób co najmniej kilkanaście osób zdołał uratować przed złądną dekonspiracją. Poza tym również uciekinierzy angielscy z miejscowego obozu jenieckiego znajdowali na oddziale dr Wiwatowskiego nie tylko schronienie, ale i nowe dokumenty, umożliwiające im dalszą ucieczkę przed okupantem.

We wsi Pokrzydowo /ok. 10 km. na północ od Brodnicy/ "Kazik" zorganizował bogato wyposażony w leki i materiały opatrunkowe punkt sanitarny, który, w ramach "akcji Burza"/dywersja AK na tyłach cofających się w 1944-1945 wojsk niemieckich/ mógł przekształcić się, gdyby szpital brodnicki był nieosiągalny dla podziemia, w polowy szpital partyzancki.

"Flora", w ramach swojej działalności we WSK, szkoliła konspiracyjnie sanitariuszki i brała udział wraz z nimi w organizowaniu terenowych punktów sanitarnych. Poza tym kierowany przez nią "PCK" gromadził i przekazywał zarówno leki, jak i materiały opatrunkowe ^{dla} więźniów w obozie koncentracyjnym w Stutthofie k. Gdańska oraz jego filii znajdującej się w Potulicach nad Notecią koło Nakła i w obozie ciężkiej pracy dla Żydówek w Szczuce koło Brodnicy. Część tych przesyłek była dokonywana za pośrednictwem ~~ich~~ rodzin, które mogły wysyłać paczki do obozu swoim bliskim. Za tę działalność "Flora" otrzymała, przyznany przez komendanta Okręgu Pomorskiego AK Jana Pałubickiego, Brązowy Krzyż Zasługi.

W sierpniu 1944 r. 12-osobowa grupa desantowa dywersyjno-rozpoznawczego oddziału "Pomorze" wylądowała w lasach nadleśnictwa Ruda koło Górzna /na wschód od Brodnicy/, wówczas "Kazik" leczył jednego z rannych spadochroniarzy.

Rankiem 28 XII 1944 r. żandarmeria niemiecka wraz z Jagdkommando /formacja wojskowa wyspecjalizowana do tropienia partyzantów/ otoczyła i ostrzelała Pokrzydowo, gdzie ukrywali się partyzanci: 4 zginęło

a reszta uratowała się ucieczką. Niemcy znaleźli w jednym z gospodarstw bogato wyposażony i dobrze zaopatrzony punkt sanitarny AK wraz z niezrealizowanymi receptami wystawionymi przez dr Wiwatowskiego. Podobno jedna z mieszkanki tej wioski, zastraszona przez żandarmów /tortury siostry, zastrzelenie matki/ ujawniła im działalność "PCK". Na miejscu rozstrzelano 21 osób, w tym 4 o nieznanym nazwiskach /partyzanci?/ o czym informuje wystawiona po wyzwoleniu tablica pamiątkowa. Gestapo przystąpiło do intensywnej inwigilacji Brodnicy mieszkańców zakończonej licznymi aresztowaniami. Oboje małżonkowie Wiwatowscy 2 I 1945 r. zostali uwięzieni w miejscowym więzieniu przy ul. Świerczewskiego 13. Gdy ruszyła nad Wisłą kolejna ofensywa wojsk radzieckich, wówczas 17-18 I 1945 r. ewakuowano kolejną grupę aresztantów z Brodnicy do więzienia w Bydgoszczy przy Wałach Jagiellońskich 4, skąd dnia następnego, w kolumnie ok 500 osób, pędzono (pieszo) do lasów nakielskich i bestialsko zlikwidowano. W ten sposób najprawdopodobniej zginęli oboje Wiwatowscy. Nie wyklucza się jednak, że zostali oboje zamordowani już w więzieniu brodnickim lub w bydgoskim.

Zróżdka:

- K.Ciachanowski: Ruch oporu na Pomorzu, Warszawa 1972, s.257, 329, 380
- W.Ferdyn/b.dyrektor i chirurg szpitala w Rypinie/: informacje z 5 I 99
- Fundacja Archiwum Pomorskie AK Toruń: Teczka M-742/1451 Brodnica AK
- M.Krajewski: W cieniu wojny i okupacji, Rypin 1995, s.171, 273.
- M.Krajewski: Słownik biograficzny ziemi dobrzyńskiej, Lipno 1992, s.368
- A.Malicki: Ostatnie dni okupacji, pierwsze dni wolności, w Brodnicy przed 22 laty. Gazeta Pomorska nr 17 z 20 I 1967.
- T.Rejmanowski: Specyfika konspiracyjnej służby zdrowia i opieki społecznej na przykładzie Inspektoratu AK Włocławek, Włocławski Tydzień z 12 VIII 1998 cz.1, z 26 VIII 1998 cz.2.
- Słownik uczestniczek walk o niepodległość Polski 1939-1945, opracowane przez H.Michalską i wsp., Warszawa 1968, s.323.
- Tragedia w Pokrzydowie, oprac.Czes., Gazeta Pomorska z 27 XI 1975
- E.Zawacka: Z dziejów brodnickiej AK, Nowości 1982, nr 31, 32, 33, 34, 36, 39 /styczeń-marzec/.

Fotografie dr N.Wiwatowskiego oraz Ireny Wiwatowskiej z Muzeum Ziemi Dobrzyńskiej Oddział w Rypinie.

/Tadeusz Rejmanowski/

Wiwatowski Nikodem Michał, ps. "Karik" /1908-1945/
kierownik sanitarny Inspektoratu AK Brodnica

Urodzony 28 września 1908r. w wsi Półki pow. Rypin, w wielodzietnej rodzinie Jana i Teodorji z Marcinkowskich, prowadzącej duże gospodarstwo rolne. Szkołę średnią ukończył w pobliskim Wągrowie⁽¹⁹³⁰⁾, a następnie studiował medycynę na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Poznańskiego. Studia zwiernęły dyplomem lekarskim 8 V 1936r.

Po ukończeniu studiów odbył roczny staż poddyplomowy w Szpitalu Powiatowym p.w. św. Marcina w Rypinie, w którym w 1937r. objął stanowisko asystenta oddziału chirurgicznego. ~~W szpitalu rypinjskim pozostał do 1942r., kiedy został przeniesiony~~ W sierpniu 1939r. dyrektor szpitala i ordynator oddziału chirurgicznego dr Stanisław Zaborowski został ^{zmobilizowany do} powołany do służby wojska. Dr N. Wiwatowski objął po nim stanowisko ^{p.o.} ordynatora i samodzielnie prowadził oddział do 1940r. do czasu przybycia niemieckiego chirurga dr Falck. W szpitalu rypinjskim pozostał do 1942r., kiedy został przeniesiony do szpitala w Brodnicy.

W okresie rypinjskim dr Wiwatowski mieszkał przy ul. Szkolnej 4. Tutaj 20 VII 1940r. poślubił Jrenę z Marcinkowskich /córka Teofila i Ewy z d. Burcynskiej/ pielęgniarkę pracującą również w miejscowym szpitalu. W 1940r. zostali ^{oni} ~~zwerbowani~~ zwerbowani do POW "Znak" przez lekarza internistę, porucznika Franciszka Dutka, ps. "Artur" - współtwórcę rypinjskiego Obwodu tej organizacji i szefa służby sanitarniej w jego komendzie w latach 1940-1945 /od końca 1942r. Obwód AK/. Wiwatowski przyjął pseudonim "Karik", a jego żona - "Doktorowa", "Flora".

Po przeniesieniu do Brodnicy został przez komendanta Insp. AK Brodnica /kryptonim "Drowar"/, por. Tadeusza Antoniego Fiułowskiego, ps. "Bohus", "Stefan", "Karol", "Ben" powołany na stanowisko kierownika sanitarnego tego Inspektor-

W brodnickim szpitalu gdzie był asystentem niemieckiego lekara na oddziale chirurgicznym na specjalne hasło o pogodzie przyjmował na przechowanie członków konspiracji ^{nieznanych} mu z nazwiska, zaprzeczonych dekonspiracji. Spalonych AK-ów doprowadził do szpitala także jego brat Julian Wiatowski, ps. "Twardy" mieszkający w czasie wojny w Sadykierzu koło Dobrynia nad Drucem. Na jego oddziale znajdował również schronienie jeniecy angielscy uciekli z brodnickiego obozu. ^W Takie również działania były prawdopodobnie możliwe dzięki ^{pomocy} ~~współpracy~~ niemieckiego lekara dr Szwama. W tym zakresie N. Wiatowski blisko współpracował z szefem wydziału Terenowego Inspektoratu ^{AK Brodnica} Franciszkiem Januszkowskim, ps. "Bluszcz", "Sito" i odpowiednim ze zmian i przechowywaniem osób spalonych Stanisławem Dziągiewskim, ps. "Mikotajski", członkiem sztabu ze tego Inspektoratu. ~~AK~~

W ramach działalności w wydziale sanitarnym N. Wiatowski ^{na dół} blisko współpracował z dr F. Dufliem, teraz jego podkomendym. Nie ustalono sp jego związku z lekarzem w Nowym Mieście Lubawskim Bernardem Piotrowskim, którego Tawik Edmund Sitniewski, ps. "Zygmunt", przekazywał od niego materiały sanitarne do konspiracyjnych magazynów, m.in. w Polnyczowie.

N. Wiatowski brał często udział w odprawach organizowanych przez kółka Inspektoratu u Marii Fintowskiej w Goraliach, gdzie spotykał się m.in. z oficerami Wandy Okręga - szefem sztabu WSO Józefem Chylińskim, ps. "Rekin", "Kamień" i inne oraz Józefem Grusem ps. "Stanisławem", szefem wywiadu.

Od 1943r. również często uczestniczył w odprawach, które odbywały się w mieszkaniu krawcowej Krönskiej przy ul. Piekop 52 w Brodnicy, gdzie mieszkała Władysława Zieleniewska, ps. "Larmina", "Rakieta", kierowniczka/referentka/organizatorka w tym roku WSK Inspektoratu. W ramach WSK najbliższą współpracował z żoną, referentką sekcji sanitarnej, o kryptonimie "PCK" oraz z Marią Lidią Rutenowską, ps. "Orchidea", zastępczynią Zieleniewskiej i referentką

sekcji „Opus” (opieki nad aresztowanymi i ich rodzinami). Ta współpraca była
 związana nie tylko ze szkoleniami sanitarnymi, czy tworzeniem punktów apte-
 cnych, na które których miały powstać w 1944r. szpital polowy, ale również
 z przechowywaniem leków i materiałów opatrunkowych dla więźniów w obozie kon-
 centracyjnym w Stutthofie i jego filii w Potulicach oraz do obozu ciężkiej
 pracy dla Żydów w Ściuce koło Brodnicy. Lwia część medykamentów i
 środków opatrunkowych pochodziła z niemieckiej firmy drogerijnej, w której
 pracował Jan Zahrawski, ps. „Smętek”, ^{- brata „Orhidei”} jak i była zorganizowana z reposeso-
 nitalnymi przez samego Wiwatowskiego i współpracującą z nim pielęgniarką.
 Z jego polecenia materiały medyczne były wywożone do ustalonych punktów
 przez kierowcę samochodu dostawczego lub karetki popołowia przy szpitalu Jana
 Kaliniewskiego, ps. „Medyk”. Środki te trafiały do partyzantów w Borach
 Tucholskich i w lasach k. Zbiana, a przede wszystkim do twórcy pod
 jego kierownictwem we wsi Polnydowo (ok. 10km na północ od Brodnicy /
 bopół wyposażonego w leki i materiały opatrunkowe magazynu sanitarnego WSK
 Magaryn ten, ^{albo} ~~z~~ ^z zachodnie bunkier mieścił się na terenie gospodarstwa rolniczo-
 pielęgniarki ze szpitala brodnickiego Stefani Bekter, ps. „Czarny Anioł”, miał
 być w okresie „Buny” ^{prekursor} szpital polowy AK, gdyby szpital
 brodnicki był nieosiągalny dla konspiracji.

Planem 28 XII 1944r. Jagdkommando rozbilo i ujęło w okolicach
 Polnydowa członków polsko-radzieckiej grupy dekantowo-rozpoznawczej. Pod-
 czas pacyfikacji wsi, w której ukrywali się przedchroniane (m.in. u Bekterów /
 Niemcy rozstrzelali w dniu 28 grudnia 17 jej mieszkańców i 4 osoby o
 nieustalonych nazwiskach / partyzantów?/, a w czasie rewizji magazynu na
 wspomniany już magazyn, w których obok środków medycznych znaleziono
 niezrehabrowane recepty wystawione przez dr. Wiwatowskiego i dr. Szewca.
 Według innej wersji recepty te miała przy sobie, aresztowana wówczas S.
 Bekter. Gestapo przystąpiło do krótkiej obserwacji konspiratorów do
 masowych ich aresztowań w ramach których zatrzymano ¹⁰ 70 osób

z obwodów brodnickiego, lubawskiego. Do tego klanu aresztowani przynależą
Sip ^{przeobrożeń} V rozpracowanie brodnickich struktur AK przez konfidenta gestapo Bernarda
Crotts, byłego podharcmistrza chorągwi brodnickiej. N. Wiatowski wraz z żoną
został aresztowany 21 1945 r. i osadzony w miejscowym więzieniu. Dnia 17
lub 181 przewieziono kolejno aresztowanych z Brodnicy do więzienia w Bydgoszy,
a stąd 19 lub 20/ w obawie przed ofensywą wojsk radzieckich więźniowie
zostali ewakuowani pieszo w kierunku zachodnim.

Nikodem Wiatowski, tak jak jego żona i pozostałych kilkuset więźniów,
został zamordowany w tzw. "marszu śmierci" w lasach k. Nakła nad Notecią,
gdzie po więźniach zapinął worki śmieci. ^{Według jednok. innej} ~~nie wyklucza to jednak~~ hipotezy
że miał on zostać zamordowany już wcześniej, w czasie śledztwa w
Brodnicy lub Bydgoszy. Los jego pozostałe nadal nieznaną.

AP AK, Insp. Brodnica, t. osob.: Antoszewski R., Dziągiewski S., Fiu-
towski T., ^{Karbowska A. Randońska H.} Jamsberski T., Wiatowska J., Wiatowski J., Wiatowski N., Za-
krawski M. L., Zakrawski J., Zieleniewski W. - reloge; tamże,
Spuszczona St. Suszynskiego, cz. IV, s. 37; GPN - AOKS Z p NP
Bydgoszcz, sygn DS. 50/69 Polnydowo; Bilski S., Słownik biografii-
czny rejonu brodnickiego, Brodnica-Torun 1991, s. 112; Krajewski M.,
Dobryński Słownik Biograficzny Luchie europejskiego regionu, Wło-
stawek 2002, s. 682-683; Rejmanowski T., Wykaz pracowników stu-
żby zdrowia - ofiar II wojny światowej, "Ziemia Dobryńska", Rypin 2000,
z. VII, s. 191-192; Sztuce brodnickie, pr. zbiorowe, Brodnica-Torun
1988, s. 152, 162, 164, 180, 184, 202, 219, 298; Zawacka E., Zakraw-
ska Maria Lidia, (w:) SBKP, cz. 2, pod red. E. Zawackiej, Torun 1996,
s. 182-183; tam, Zieleniewska Władysława, tamże, s. 186-187;
tam, 2 dziejów brodnickiej AK, "Nowości", 1982, nr 31, 32, 34,
36, 39

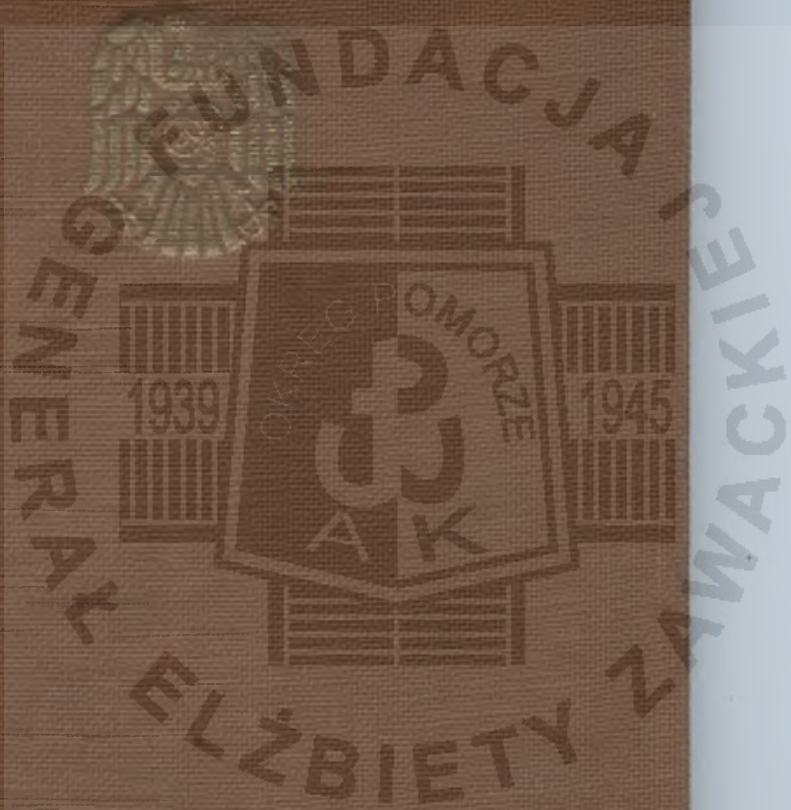
Bogdan
Liotkowski

1/2. Dokumenty - Winiowski
Nikodem

1. Familienstammbuch der
Familie Winiowski - omyśl. w j. niem. k. 4 s. 1-4
(okładka str. zamknięta)

DEUTSCHE EINHEITEN
FAMILIEN-STAMMBUCH

Familienstammbuch
der
Familie

Verlag für Standesamtswesen G.m.b.H.
Berlin SW 61, Gitchiner Straße 109

Deutsches Einheits-Familienstammbuch zugleich Familienpaß

mit Urkundenheft (Ahnenpiegel-Ahnenkurzpaß)
für den Abstammungsnachweis DRP. Nr. 652677

Herausgegeben vom

Reichsverband der Standesbeamten Deutschlands e. V.

Das Deutsche Einheits-Familienstammbuch ist, was Ausstattung und Inhalt anbelangt, sowohl patent-, als auch urheberrechtlich geschützt. Nachahmung der Ausstattung sowie Nachdruck, wenn auch nur auszugsweise, werden sowohl zivil- als auch strafrechtlich verfolgt.
(Gebrauchsmuster-Rolle Nr. 1166201)

Inhalts-Verzeichnis

Zum Geleit	Seite
Ämliche urkundlich beweiskräftige Eintragungen	3
Beurkundungen und Beteiligungen der Religions- bzw. Glaubensgemeinschaften	4-26
Nichtamtliche Eintragungen	27-30
Familien-Ahnen tafel	31
Weitere Eintragungen	32-40
Das Rechtsalphabet der Familie	41-42
Auswahl gebräuchlicher Vornamen	43-54
	55-56

Die amtlichen, durch eine dünne rote Umrahmung gekennzeichneten und mit der Unterschrift und dem Dienststempel des zuständigen Standesbeamten versehenen Eintragungen in diesem Familienstammbuch besitzen gemäß §§ 60 und 66 des Personenstandsgesetzes vom 3. November 1937 (§ 107 d. i. VO. z. Ausf. d. PStG. vom 19. Mai 1938) urkundliche Beweiskraft. Nach dem Rundschreiben des Preussischen Ministers des Innern vom 17. 9. 1926 - Io 614 III und vom 12. 6. 1931 - Io 58.3.31 soll tunlichst das vorliegende Einheits-Familienstammbuch durch die Standesbeamten ausgehändigt werden. Siehe auch die ähnlichen Verfügungen in Bayern, Sachsen, Württemberg, Baden, Thüringen, Heilen, Mecklenburg, Oldenburg, Braunschweig, Anhalt und Hamburg.

Zum Geleit

Seit dem 1. Juli 1938 wird für jede neu gegründete Familie bei der Eheschließung ein besonderes Blatt im Familienbuch eröffnet. Im ersten Teil wird die Heirat beurkundet, im zweiten Teile der verwandtschaftliche Zusammenhang der Familienmitglieder verlautbart. Die Eltern der Ehegatten und jedes Kind, das den Ehegatten in der Ehe geboren wird, werden aufgezeichnet. Jeder Mensch wird in Beziehung gesetzt zu seinen Vorfahren und seinen Nachfahren. Dem Einzelnen wird zum Bewußtsein gebracht, daß er nur verbindendes Glied in einer langen Kette von Geschlechtern ist. Es wird in ihm das Gefühl der Verantwortung geweckt, die er für die Erhaltung seines Geschlechts und damit zugleich für die Zukunft des deutschen Volkes trägt. Das Familienbuch soll den jungen Eheleuten ein steter Mahner sein:

„Du sollst die möglichst viele Kinder wünschen.“

Seit bei drei bis vier Kindern bleibt der Bestand des Volkes sichergestellt. Nur bei großer Kinderzahl werden die in der Sippe vorhandenen Anlagen in möglichst großer Zahl und Mannigfaltigkeit in Erbscheinung treten. Kein Kind gleicht genau dem anderen. Ein jedes Kind hat verschiedene Anlagen seiner Vorfahren ererbt. Viele wertvolle Kinder erziehen den Wert eines Volkes und sind die sicherste Gewähr für seinen Fortbestand. Du verzeihst, was du deinen Nachkommen gibst, bleibst, in ihnen feierst du Auferstehung. Dein Volk lebt ewig! (**)

Diese Gedanken haben in der deutschen Gesetzgebung auch in der Einführung des Familienbuchs sichtbaren Ausdruck gefunden. Sie sind es auch gewesen, die zur Schaffung dieses Familienbuchs geführt haben, das nun schon seit vielen Jahren den jungen Eheleuten von dem Standesbeamten nach der Eheschließung ausgehändigt wird. Wie der Standesbeamte das Familienbuch stets fortzuführen hat, so sollen auch die Ehegatten Sorge dafür tragen, daß in ihrem Familienstammbuch die Geburt eines Kindes oder der Tod eines Familienangehörigen alsbald eingetragen wird.

Die beglaubigten Eintragungen im Familienstammbuch sind mit derselben Beweiskraft ausgestattet wie die Eintragungen in den Personenstandsbüchern selbst. Wer ein Familienstammbuch besitzt, es sorgfältig aufbewahrt und ordnungsmäßig fortführen läßt, erspart Zeit, Mühe und Kosten, die er sonst später für die Beschaffung ständesamtlicher Urkunden aufwenden müßte. Das Familienstammbuch soll noch unleren Einkehln und Urenkeln davon kündigen, daß wir uns unserer Pflicht gegenüber unserem Geschlecht und unserem Volk bewußt gewesen sind. Maßfeller, Oberlandesgerichtsrat.

*) Aus „Zehn Gebote für die Gattenwahl“, herausgegeben vom Reichsausschuß für Volksgesundheitsdienst.

Heiratsurkunde

F 1

(Standesamt Rippin-Stadt Nr. 2/1940.)
Der Arzt Dr. Kodem Michal

Wiratowski

Katholisch
wohnhaft in Rippin, Schul-Strasse 4.

geboren am 18. September 1908.

in Sulka, Kr. Rippin

(Standesamt Kath. Pfarramt in Noie Nr. 52.)

und die Irene Marcinkowski

Katholisch

wohnhaft in Franciszkowo, Kr. Rippin

geboren am 10. Mai 1914.

in Franciszkowo, Kr. Rippin

(Standesamt Kath. Pfarramt in Sudziska Nr. 1914.)

haben am 20. Juli 1940

vor dem Standesamt Rippin-Stadt, Kr. Rippin die Ehe geschlossen.

Zur Vervollständigung und Entlichterung der Familienbuchführung wird empfohlen, die Familienahnenstafel, Seiten 32 bis 40, auszufüllen und beglaubigen zu lassen.

3

4

Vater des Mannes: Landwirt Jan Hnatowski
Katholisch, wohnhaft in Sulka, Kr. Rippin
geb. am 26. März 1866 in Sulka, Kath. Pfarramt Sulsk 022.

Mutter des Mannes: Teodorja Franciszka geborene
Marcinkowski, Ehefrau, Katholisch, geb. am
26. Juli 1878 in Sulka, Kath. Pfarramt Sulsk 022-34.

Vater der Frau: Landwirt Jozef Ignacy Marcinkowski
Katholisch, zuletzt wohnhaft in Franciszkowo, Kr. Rippin
geb. am 16. Februar 1885 in Sulka, Kath. Pfarramt Sulsk 022-28

Mutter der Frau: Eine geborene Durcayniski, Ehefrau,
Katholisch, geb. am 11. Dezember 1893, Suwaszy Kath.
Pfarramt Kate 02-108, wohnhaft in Franciszkowo

Vermehle:

Rippin, den 20. Juli 1940

Der Standesbeamte
In Vertretung: A. Schmalz

Ehechließung der Eltern:
des Mannes am 26. September 1894
(Standesamt Kath. Pfarramt Sulsk Nr. 25)
der Frau am 19. Juni 1914
(Standesamt Kath. Pfarramt in Zale Nr. 13)

II. Materiały uzupełniające relację
- Wiatkowski Nikodem

1. Rejmanowski J., Liołtkowski B., biogram „Wiatkowski Nikodem”, [w:] Stron. biograf. konspiracji pomorskiej 1939-1945, Toruń 2004, cz. 6, s. 189-190, liczn. k. 2 s. 1-2

Wiwatowski Nikodem Mikołaj ps. „Kazik” (1908–1945), kierownik sanitarny Insp. AK Brodnica.

Urodzony 28 IX 1908 we wsi Pólki pow. rypiński, w wielodzietnej rodzinie Jana i Teodozji z Marcinkowskich, właścicieli dużego gospodarstwa rolnego. Szkołę średnią ukończył w Wąbrzeźnie (1930), potem studiował medycynę na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu w Poznaniu, zdobywając 8 V 1936 dyplom lekarski. Po stażu podyplomowym w Szpitalu pw. św. Marcina w Rypinie objął w nim w 1937 stanowisko asystenta chirurgicznego. Mieszkał w Rypinie przy ul. Szkolnej 4.

W sierpniu 1939 pełnił obowiązki ordynatora za zmobilizowanego dr Stanisława Zaborowskiego, dyrektora szpitala i ordynatora oddziału. Samodzielnie prowadził oddział do czasu przybycia w 1940 niemieckiego chirurga dr. Falka. W rypińskim szpitalu pozostał do 1942. Potem przeniesiono go do szpitala w Brodnicy na stanowisko asystenta niemieckiego chirurga. Do POZ-„Znak” został zwerbowany z Ireną Wiwatowską (żoną) w 1940 przez lekarza internistę por. rez. Franciszka Dłutka ps. „Artur”, początkowo szefa służby sanitarnej POZ. Po przeniesieniu do Brodnicy kpt. Tadeusz Fiutowski ps. „Bohusz”, kmdt Insp. AK Brodnica, powołał N.W. na stanowisko kierownika sanitarnego Insp. Na oddziale chirurgicznym szpitala przechowywał, nieznanymi mu z nazwiska a zagrożonych aresztowaniem, członków konspiracji. „Spalonych” doprowadzał również do szpitala Julian Wiwatowski ps. „Twardy” (brat). Na oddziale N.W. też znajdowali schronienie zbiegli z brodnickiego obozu jenieckiego Anglicy. Ukrywający, po otrzymaniu fałszywych dokumentów, byli przetrzucani przez łączników poza Obw. Brodnica. Blisko współpracował także z Franciszkiem Jarzębowskiem ps. „Bluszcz”, „Sito”, szefem łączności Insp. i Stanisławem Dziegielewskim ps. „Mikołajski”, członkiem sztabu Kmdy Insp., odpowiedzialnym za ukrywanie i przetrzucanie „spalonych”. W ramach działalności w wydz. sanitarnym Insp. współdziałał nadal z F. Dłutkiem, teraz swoim podkomendnym. Nie są bliżej ustalone jego związki z Bernardem Piotrowskim, lekarzem z Nowego Miasta Lubawskiego, który przez swego łącznika Edmunda Sitniewskiego ps. „Zygmunt” przekazywał do Pokrzydowa środki sanitarne. N.W. często uczestniczył w odprawach u Marii Fiutowskiej w Góralikach, gdzie spotykał się m.in. z Józefem Chylińskim ps. „Wicher”, szefem sztabu KO i Józefem Grussem ps. „Stanisław”, szefem wywiadu KO. Od 1943 był obecny na odprawach w mieszkaniu krawcowej Wrońskiej przy ul. Przekop 52 w Brodnicy, gdzie mieszkała Władysława Zieleńska ps. „Darnina”, referentka zorganizowanej w tym roku WSK. W ramach WSK najbliższym współpracował z I. Wiwatowską ps. „Doktorowa”, „Flora” (żona), kierowniczką sekcji sanitarnej krypt. „PCK”, Marią Lidią Zakrzewską ps. „Orchidea”, zastępczynią „Darniny”, kierowniczką sekcji krypt. „Opus” (opieka nad

aresztowanymi i ich rodzinami). Prowadzone szkolenia sanitarne, tworzone magazyny leków i środków opatrunkowych miały być bazą dla polowego szpitala w okresie akcji „Burza”. Środki medyczne dostarczał m.in. Jan Zakrzewski ps. „Smyk”, fałszując faktury dużej niemieckiej firmy drogeryjnej. Pochodziły one też z zapasów szpitala, w którym pracował i współdziałające z nim pielęgniarki. Leki, materiały opatrunkowe dostarczane były też więźniom obozu koncentracyjnego Stutthof, jego filli w Potulicach oraz do obozu ciężkiej pracy dla Żydów w Szczuce k. Brodnicy. Z jego polecenia materiały medyczne do punktów wywoził Jan Kaliniecki ps. „Medyk”, kierowca samochodu dostawczego lub karetki pogotowia przy szpitalu. N.W. został aresztowany 2 I 1945 w wyniku wykrycia przez gestapo dużego magazynu sanitarnego WSK w Pokrzydowie, gdzie znaleziono niezrealizowane recepty podpisane przez „Kazika”. Rewizje we wsi i jej pacyfikacja przeprowadzone pod koniec grudnia 1944 miały związek z rozbięciem i ujęciem przez oddz. Jadkommando 28 XII 1944 w okolicach Pokrzydowa członków polsko-radzieckiej grupy desantowo-rozpoznawczej krypt. „Pomorze”. Gestapo, po krótkiej obserwacji konspiratorów, przystąpiło do masowych aresztowań, w ramach których zatrzymano przeszło 70 osób z Obw. AK Brodnica i Nowe Miasto Lubawskie. Do aresztowań przypuszczalnie przyczyniło się też rozpracowanie brodnickich struktur AK przez konfidenta gestapo Bernarda Czołbę ps. „Topór”. Dnia 17 lub 18 I 1945 kolejną przewieziono aresztowanych z Brodnicy do więzienia w Bydgoszczy, a stąd 19 lub 20 I tr., w obawie przed ofensywą wojsk radzieckich, zostali pieszo ewakuowani w kierunku Nakła n. Notecią, gdzie po kolumnie więźniów zaginął ślad. Według innej hipotezy N. W. został zamordowany w czasie śledztwa w Brodnicy lub Bydgoszczy, natomiast w swojej relacji Kazimierz Antoszewski podaje: *Dn. 18 I 1945 zostali ewakuowani do Bydgoszczy przez Grudziądz. Szli w pieszej kolumnie. W Jabłonowie mieli postój w majątku Jabłonowo Zamek. Spali w oborze. W transporcie był też Bronisław Sobociński, który zbiegł w chwili oddalenia się wachmana. Opowiadał, że przed wymarszem więźniów gestapowcy rozstrzelali N. Wiwatowskiego i I. Wiwatowską pod stogiem siana w pobliżu torów kolejowych.*

Dnia 20 VII 1940 zawarł związek małżeński z Ireną z d. Marcinkowską, pielęgniarką.

APAK, T.: Antoszewski K., Dziegielewski S., Fiutowski T., Jarzębowski F., Karbowska M., Ronowska H., Suszyński S., Wiwatowska I., Wiwatowski J., Wiwatowski N., Zakrzewska M. L., Zakrzewski J., Zieleniewska W.; IPN-AGKŚZpNP Delegatura Bydgoszcz, sygn. DS 50/69 Pokrzydowo; B i l s k i S., *Słownik biograficzny rejonu brodnickiego*, Brodnica-Toruń 1991, s. 112; K r a j e w s k i S., *Dobrzyński słownik biograficzny. Ludzie europejskiego regionu*, Włocławek 2002, s. 682-683; R e j m a n o w s k i T., *Wykaz pracowników służby zdrowia – ofiar II wojny światowej*, Ziemia Dobrzyńska, Rypin 2000, z. VII, s. 191-192; *Sł. konsp. pom...*, cz. 2, s. 61, 182, 186; *Szkice brodnickie*, pr. zbior., Brodnica-Toruń 1988, s. 152, 162, 164, 180, 184, 202, 219, 298; Z a w a c k a E., *Szkice WSK...*, s. 302, 338, 340; t a ż e, *Z dziejów brodnickiej AK*, Nowości 1982, nr 31, 32, 34, 36, 36.

Tadeusz Rejmanowski, Bogdan Ziółkowski

*Słow. biograf. konsp. pomor. 1939-1945,
Toruń 2004, cz. 6.*

T: M- 772/ 1451 Pom.

Brodzice

Wiwatowski Nikodem

✓. Karty informacyjne

k.41

M-742/1451

+ dr Winatowski ps. Raski
Kwart. Ryjni Poodnie

AV, 1
Poodnie
Poodnie

zmarł w I 1945 w Poodnie
awant. 38 XII 1944

viii 77 dane o nim da p. Romowska z Poodnie
(która odnowiła p. Irene Langowska - Debraska
i której data konstantium)

relacja o dr Winatowski dotycząca
do opracowania starych zebrań w Poodnie
(dr Korodylowska)

raporty Smogolski z Ryjni „Witold”

wg „Ewy” terminy z partyz., raport

Winiatawa

W opinii ichi przetrzymywania ich w tym miejscu
systemu ichi przetrzymywania ich w tym miejscu
hasła przetrzymywania ich w tym miejscu

W K. Antoszkiewicz była ichi kilkanaście
relatach 1942 - 44

Powódnic

Poradnica
Rypin 3

Wiwatowski Mikodem Wiesław
zob list St Szwajczerki 3 VII 84
ma oryginal dokumenty Mickiewicza wspaniałe
egzemplarz Heiratsnotizende 20 VII 1940
nr 28 VIII 1909

Zaspatry Hamu i podrocznik apteczki przez siostry
siostry Rypin w Dobrym i Gólskim - do Cyroklaff,
do Marii Grafkowskiej, Heleny Zetabinskiej

Beodunia. 4
Lidzbark
A K.

dr. med. Piwałowski

z ramienia A K sterował "Gazetarkowców".

zł. Salla

Brodzice
12.4

Pielęgniarki i dr. Niwatowski
opiekowali się rannymi partyzantami,
którzy przebywali w bunkrze w okolicy
Tarna - Brodzka pod Brodnicą.
Wyjście z bunkra prowadziło do
stodół leśniczego w Tarna - Brodzkiej.

mb. Leszczyński
Apolski

R. 102/8. ps Kartk

Porodnica

+ Wiatowski Mikodem Mieczysław

lekarz w Rypinie, potem Porodnica
nr. 28. września 1908 r., Półka ps Rypin
Katolik, syn Jany i Teodora z Mieszkowickich

informacje od brata Juliana
Wiatowskiego 87-500 Rypin
ul. Stawowa 1

Pracę w AK zaczął po premii w Ry-
pinie do Porodnic (1942 r.), dokąd
go skierował lekarz Mieczysław, dobry chirurg
Wojwat w szpitalu w "Spalonych", któ-

mych zwykłe doprowadzić do niego 6v
brat Julian z Rippon skiego.

(Gazet) W. był szefem samych RK u Porodnicy

ności międzynarodowych "Pano-
zona będzie zapoznaniu z dzie-
Młodzieży Pracującej im. Ho Chi
rganizacja młodzieży Wietnamu
ziła właśnie 40-lecie swego
71/.

wkowej obejrzymy występ zespołu
umentalno-wokalnej BEM-IBEK.

o do studia grupę baletową,
tancerek i tancerzy Teatru
awie, która niedawno występo-
eżte międzynarodowej "Jeunesse
. Właśnie ten sam program, który
wanie za granicą, obejrzymy na

Brodnica⁷
DK

Wiwatowski N ps Kasik

- dw med ewent. z prawicaty grupy sanitary
- Szobocinski Bronistas z Bydgoszy byl w wiy-
ziemi w Brodnicy w styczniu 1944 r, tam
widzial Wiwatowskiego. Twierdzi, ze przed
wyjściem transportu z Wyszewa Gestapo
rozstrzelalo dw Wiwatowskiego i jego żonę
pod dwoma stołami zitye medakko towk
kolejarych i femer jedną kobietę.

zwołto K. Antosowki M9 s. 4, list K. Antosow-
skiego do 22 z 12-02-85

27

Brodnice
AK

do Wiwatowski

zob. rel. Szymerek Stefania Brodnice
fr. Szymerek podlegała do Wiwatowskiem,
któremu organizowała pkt sanit w Rypinie
(głównie mińska); z jego polecenia odby-
wała mat. san. od ciężej zakony z
szpitala rypińskiego
w późniejszym terminie miała werbować
personal sanitarny dla Głwst.

22

R. 102 p

Brodnica

+ Wiatowski Nikodem Michał

AK
lekarz
w szpitalu

brat Juliana ps. "Kazik"

Brodnia AK 10

por. rez. Wiatowski Mikodem Michał „Kazik”
szef służby sanitarny Inspektorat Regionalnego UK
Brodnia, w zakresie służby sanitarny UK
podlegat mu Fr. Białki

Ur. cel. S. Smęczyńskiego o Fr. Białki M-370-983

M4g.

Brooklyn
11

Wiatkowski Mikodem "Kazik"

- S-6 lekarz ze szpitala w Brooklyn
dostarczał wraz z żoną Florą oraz
M. Cięplinińskiego opiekunki i lekarstwa oraz
- S.7 chorzy Polaków i jeńców wojennych Armii Czerwonej
lekarstwa i żywności dostarczał Ciępliniński
także Żydówkom uęgierskim i rumuńskim
z obozu Matki w Brooklyn
- S.7 polskie wojsko w Brooklyn matronkami Wiatowskiej
zostali aresztowani i zginieli w okolicach Brooklyn.

Zv. rel. M. Cięplinińskiego M-229

Brodnica
AK 19

Wiwatawski Nikodem ps. "Kazik"

1. Do organizacji wstąpiłam wiosną 1943 wprowadzoną przez Dr Wiwatawskiego "

inf. w rel. Romardziej Heleny K-274, 1.1

2. Był on lekarzem w szpitalu w Brodnicy, był organizatorem P.C.K. inf. j. w.

3. Nadsł pomoc więźniom obozów, sierotom Polakom, zapalał partyzantów w lesie i opatrunki, wystawiał recepty
inf. j. w.

kg.

4. Kierownikiem Kuchni był dr. Miwatowski^{12v},
lekarz zatrudniony w brodnickim szpitalu
inf. w ul. Powojskiej Kępcy, K-274, s. 3

Wiatowski

Brednica
Inspektorat AK

13

Lekarz w szpitalu

Brednica

Relacja J. Szalli

ZWZ Brednica

wyk. TJ

Arrestacja
AK

14

Kawataowski, dr. med., lekarz AK
w Arcebrzy, aresztowany 4 kwietnia
grudnia 1944 r. zamordowany przez gestapo

Liellhauenski, str. 180

Nikotynski Metabolizm

Brodzina
902-111
15

Dr med. , amputowany 28. 12. 1944 r. neru i
Łoup Trecp. (Do kgo cna micskennic Kypne,
u kczar IPho-43 drafar 902 i cofniz 262-111).
9o sledznie kymczeni u stycznii IPhSm do Bydgos-
zczey i kacturach dmedr olupczii spaleni u stobole
pod Bydgoszcz.

zob.: kmeriński, Suszynski, Działalność 902
i zmaki'.... Przegląd Hist. 1980/2.4, str.
789, 790 /

HMM-16

- Brodnica
AK - "PCK" 16

WIWATOWSKI (NIKODEM) lek. med.

Aresztowany przez gestapo 3.I.1945r. wraz z innymi członkami brodnickiego "PCK": Wandą Cybulską, 2 siostrami Zakrzewskimi, 2 siostrami Dętlewskimi, Gacórną, Martą Kosmatową, żoną Winiatowską, być może Heleną Rohnowską, siostrą księdza z Pokrzydowa (Adelajdą Głównicką).

Zm.: Rel. Stefana Karbowski o Mirostawie Karbowski, teczka Mirostawie Karbowski, nr K-240, I, k. 4v; tamże, I, k. 6v.
MGr czern. '94

WIWATOWSKI (NIKODEM)

lekowz med.

Aresztowany w wyniku ujawnienia składnicy
materiałów sanitarnych w Pokrzydlinie (wyspa
pokrzydłowska) ok. 31. XII. 1944 r., wśród grupy
ok. 12 osób z Brodnicy i okolic, obok: Mirostawa
Karbowskiej, Heleny Romanowskiej, 2 siostr
Lakmenskich i żony Mirostowskiej.

Źr.: Rel. Mieczysława Karbowskiego o Mirostawie
Karbowskiej, córka Mirostawy Karbowskiej, nr K-240,
I, k. 2.

MGr czern. 794

Brodnica

AK 18

dr NIWATOWSKI (NIKODEM) 021

Ordynat Szpitala Powiatowego w Brodnicy. Aresztowany wraz z żoną dr Niwatoską i pielęgniarzkami Wandą Cybulską, Martą Kosmaloną, Mirką Karbowską i im. (ok. 12 os.) w styczniu 1945. Dwa tygodnie przed miejscem armii radzieckiej (ok. 22 stycznia 1945 r.) zostały się walki i po 3 dniach wypędzono Niemców z Brodnicy zostali zamordowani na przedmieściach Brodnicy - m. Michałowie. Po kilkunastu latach

MG
maj '91

Źr.: Informacja Apolonii Lewandowskiej, teściwa Wandy Cybulskiej, nr 238, k. 5.

Brodnica

AK 13

Dr WIWATOWSKI(NIKODEM) or. 2

przypadkowo przy kopaniu fundamentów
pod stodołę znaleziono ich zwłoki i po odzma-
kach metalowych, które nosił lekarz i pielę-
gniarki rozpoznano ich zwłoki.

Źr.: Informacja Apolonii Lewandowskiej, czerka
Wandy Cybulskiej, nr K-238, k.5.

MGr maj '84

Brodnica 20
AK

dr WIWATOWSKI NIKODEM

Ordynat szpitala powiatowego w Brodnicy.
Razem z pielęgniarkami opiekował się ran-
nymi ~~pielęgniarkami~~ partyzantami, którzy
przebywali w bunkrze w okolicy Jama-Brodzkiego
Myścisie z bunkra prowadzono do stodoły les-
niczego w Jamie-Brodzkiej.

Zr.: Informacja Apolonii Lewandowskiej,
teczka Wandy Cymbulskiej, nr K-238, k. 5, 5v.

MGr maj '84

Brodnica 21

AK

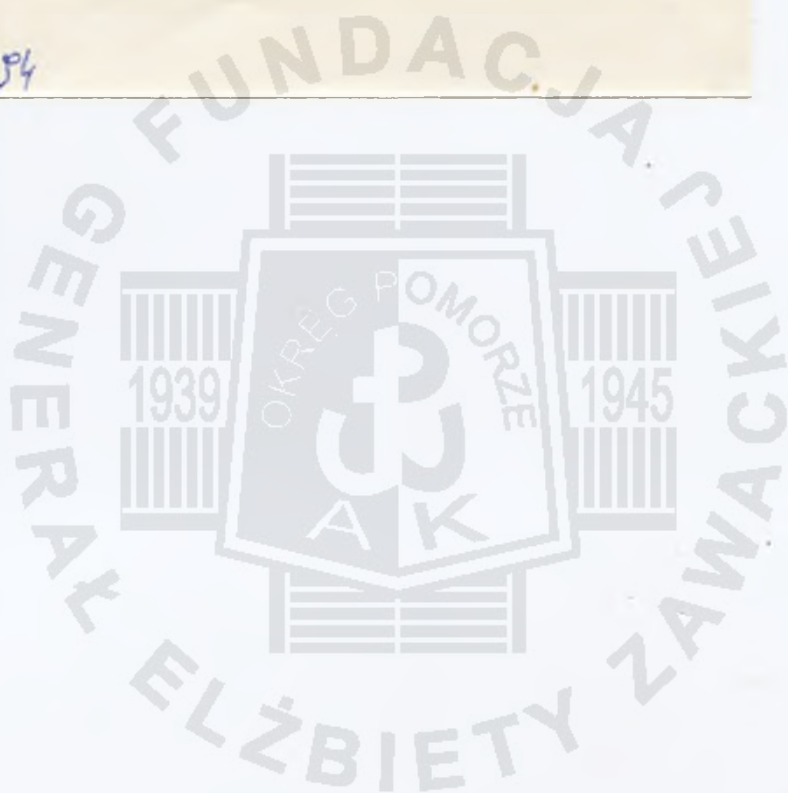
WIWATOWSKI NIKODEM

lekarz med. Aresztowany w tym samym okresie,
co Mirosława Karbowska (ok. 31. XII. 1944r.) Osadzony
w więzieniu w Brodnicy lub w Grudziądzu.

W jego rodzinie w zabudowaniach gospodarczych w pow.
miejscowości znajdowała się składnica lekarstw i materiałów
opatrunkowych.

Zr.: Rel. Mieczysława Karbowskiego o Mirosławie
Karbowskiej,teczka Mirosławy Karbowskiej, 10V
K-240, I, k. 1, 2.

MGr czerwiec '84

Brodulce 22
AK

Kierownikowi Mikrodium

Archiwum Kier. z rozp. Inp. w styczniu 1945 r.
zapisać podawał transport z Brodnic do
Zydgoszczy. Na Karłowickiego S. zostali rozdzieleni
obu emigranci ewangelickiego z Brodnic.

Zob. T.: Karłowicki S., list z dn. 15.01.46.

HMM-PG

BRODNICA

AK 23

DR WŁAWATOWSKI
ps. "KAZIK"

Łob. 4. J. Jagielska - Nowak, KO

11/94

Kwatery

24
Ryppin

Wieratowshie - inis?
Z el Kwatery

zone Julisla
brata lekara

Ryppin ul PPR Kato Sypstela

marwisko Zaby "Sabe"

relacja z pracy

napisana ^{de inis} 7 VIII 78

notowal ludzi up: Zaby - przy prowadzet "ase"
wy 7 Kwatery (br 2 24 VIII 80) pilnie sklerozie przeszedla. +
w podaniu inis in aspi.

Brodnica²⁵
AK

dr med. Winiatowski Nikodem
ps. „Harik”

T.: Antoszewski Stanisław. Inspr. Brodnica, 14-9,
I, 1/17v; 2/3v, 7v, 11v.

MG+ '95

WIWATOWSKI (NIKODEM)

Brodnica 26
AK

Aresztowany ok. 2.I.1945r. w związku z wyspą
pokrzydowską i przebywający w więzieniu w Brodnicy
obok: Krystyny Kozłowskiej, Wandy Cybulskiej, Marty
Zieleniewskiej, Władysławy Zieleniewskiej, Mirosławy
Karbowskiej, Ożminowej (Franciszki Oziminowej) -
-pracownicy apteki w Brodnicy, Zofii Zakrzewskiej,
Adelajdy Głowczewskiej, (Jadwigi Cyrklaf), jej matki
(Zofii Cyrklaf), (Ireny) Wiwatowskiej, Haliny Gacy
(łącznie ok. 21 kobiet), Henryka Sitniewskiego,
Bogdana Gacy, Emila Tomczyka, (Jarzembowskiego)
i in. mężczyzn.

Zr.: rel.wł. Krystyny Kozłowskiej, teczka tejże,
nr K-36⁶, I, k.6-7.

MGr czerw. '94

- Brodnica
AK-PCK "

27

dr WIWATOWSKI (NIKODEM)

Należał do służby sanitarnej AK, obok swojej
żony (Ireny Wiwatowskiej), Ozminowej (Franciszki
Oziminowej) oraz sanitariuszek Stefanii Bekter
i Haliny Gacy - pracownic brodnickiego szpitala.

Zr.: rel. wł. Krystyny Kozłowskiej,teczka tejże,
nr K-36⁶ I, k.7.

MGr czeńst. 794

Brodnica
AK - PCK
28

dr WIWATOWSKI (NIKODEM)

Należał do grupy osób wywiezionych z więzienia brodnickiego (po aresztowaniu ich ok. 2.I.1945r. (w wyniku wavy pokrzydowskiej)) obok: Haliny Gacy, swojej żony (Ireny Wiwatowskiej), Ady Cybulskiej, Mirosławy Karbowskiej, Zofii Zakrzewskiej, (Sukowskiego ?), Ożminowej (Oziminowej), Głowczewskiej. Inni aresztowani zginęli w więzieniu: Henryk Sitniewski, Władysława Zieleniewska, (Jarzembowski).

Zr.: List K.Osińskiej (Kozłowskiej) do E.Zawackiej, teczka K.Kozłowskiej, nr K-366, I, k.23.

MGr 194

Brodzice

Kierownikowi Muzeum Michel

NR

nr. 1905 r.

29

Brat Julienne, Chirurg w szpitalu w Rybnicach

1PH3 w Brodnicach, żołnier 207-17K ps. "Kieki"

amerykańscy 2.01.45 r. - repinął z transportem niemiec.

cz. 1.

Zob. T.: Sprawy s. Smugalskiego, T. Klemie, s. 25, 65

str. 447, 166, 217, 174. Krasna wieś s. 36,
37, 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8

MM. PL

-30 Brodnica
AK

WIWATOWSKI (NIKODEM ps. "Kazik") AK

Pracownik szpitala brodnickiego.

Dostarczał uciekinierów lub ściganych, których przerzuceniem zajmowała się Waleria Wróblewska ps. "Róża" mieszkająca w Brodnicy. Wróblewska przejęła m.in. "Falę" - Franciszka Trojanowskiego, który w mundurze kolejarskim przybył do Wiwatowskiego z Warszawy, i umieściła go na tydzień na kwaterze u (Janiny) Szmidtowej.

T.: Wróblewska Waleria, Insp. Brodnica, K-281, k. I, 1/1, 2.

MGr'94

WIWATOWSKI (NIKODEM)

AK

Wraz z żoną był członkiem sekcji "Czerwonego Krzyża" w Insp. Brodnica. Oboje zginęli wskutek aresztowań rozpoczętych w sekcji w 1944r., tak jak: Karbowska, Gacanka, Zakrzewska, Oziminowa, Władysława Zieleniewska, Tadeusz Fiutowski, Jarzembowski.

T.: Wróblewska Waleria, Insp. Brodnica, K-281, k.I,
2/2, 3, 6v.

MGr 1994

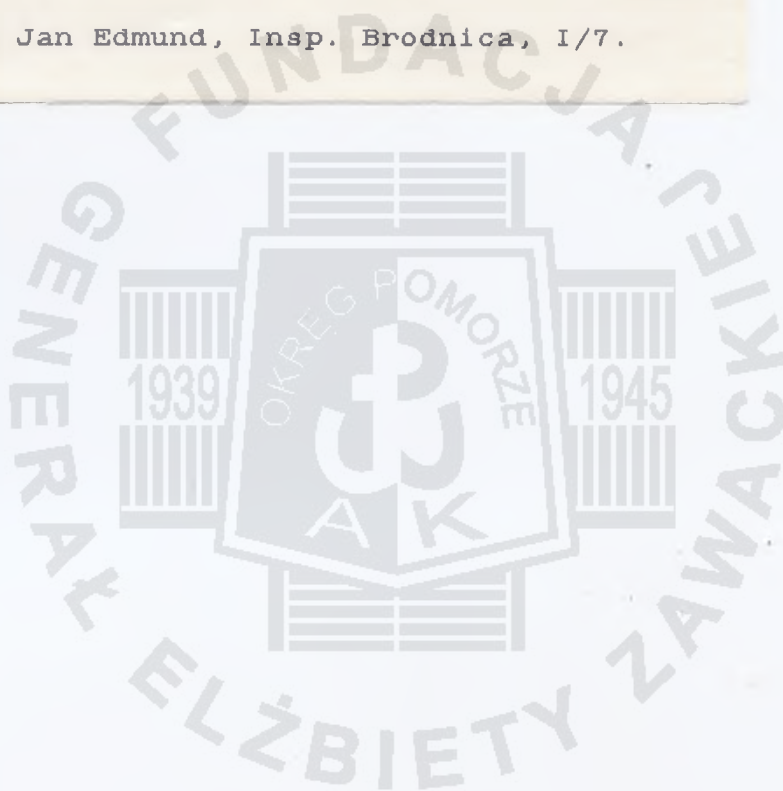
dr WIWATOWSKI NIKODEM

ps. "Kazik"

AK

Przekazał Janowi Edmundowi Zakrzewskiemu ps. "Smyk" skalpele ze szpitala brodnickiego, gdy ten w lutym 1944r. na polecenie Marii Lidii Zakrzewskiej ps. "Orchidea-Roma" kompletował paczkę z materiałami medycznymi i narzędziami potrzebnymi do przeprowadzenia zabiegów chirurgicznych. Po skompletowaniu paczki Leokadia Zakrzewska ps. "Chryzantema" przekazała ją w obecności "Smyka" oczekującemu na rynku w Brodnicy Czesławowi Włodarkowi ps. "Józef".

T.: Zakrzewski Jan Edmund, Insp. Brodnica, I/7.
MGr 1994

33 Brodnica
AK

dr WIWATOWSKI NIKODEM

ps. "Kazik"

AK

Szef sanitarny sztabu Insp. "Browar"

Jan Edmund Zakrzewski, wciągnięty do współpracy z AK przez siostrę Marię Lidię Zakrzewską ps. "Orchidea-Roma" w grudniu 1942r., złożył wobec niej i dra Wiwatowskiego w szpitalu powiatowym w Brodnicy przyrzeczenie o zachowaniu ścisłej tajemnicy względem AK. Wiwatowski pouczył Zakrzewskiego o zakresie jego nowych obowiązków, które miały przekazywać mu siostry: "Orchidea-Roma" i Leokadia ps. "Chryzantema". "Smyk" miał częsty kontakt z Wiwatowskim. Aresztowany wraz z żoną 2.I.1945r.

T.: Zakrzewski Jan Edmund, Insp. Brodnica, I/6,

146r'84 11-11v.

34 Brodnica
AK

dr WIWATOWSKI NIKODEM

ps. "Kazik"

AK

Podczas obławy niemieckiej na desant w lasach k. Górzna w grudniu 1944r. w składnicy materiałów medycznych w bunkrze we wsi Pokrzydowo znaleziono recepty z pieczętką Wiwatowskiego oraz dra Szwama, który współpracował z AK.

T.: Zakrzewski Jan Edmund, Insp. Brodnica, I/3, 9.

MGr 1994

35 Brodnica
AK

WIWATOWSKI NIKODEM

ps. "Kazik"

AK

Maria Lidia Zakrzewska ps. "Orchidea-Roma", kierowniczką sekcji opieki WSK w Insp. Brodnica, utrzymywała ścisły kontakt z Wiwatowskim, z którym poznała też swego brata Jana Zakrzewskiego ps. "Smyk".

T.: Zakrzewska Maria Lidia, Insp. Brodnica, K-279,
k. I, 1/6.

MGr'94

36 Brodnica
AK

dr WIWATOWSKI NIKODEM

ps. "Kazik"

AK

Aresztowany na przełomie 1944/45r. w związku z "tragedią pokrzydowską". Aresztowano wówczas również sekcję łączności Insp. Brodnica, której członkiniami były: Władysława Zieleniewska, Leokadia Zofia Zakrzewska, Karbowska, Kosmalowa, Wiwatowska, Maria Lidia Zakrzewska, Halina Gaca, Marta Zieleniewska, kurierka "Ewa" (Irena Jagielska), Ada Cybulska, Lucja Jarzembowska, pracownica apteki przy Dużym Rynku w Brodnicy (Franciszka Oziminowa), pracownica mleczarni z Golubia (Jadwiga Cyrklaf). Sekcja liczyła ok. 20 os., a jej szefem był Jarzembowski. Wiwatowskiego, jak większość z w/w osób, wywieziono. Z grupy tej

37 Brodnica
AK

dr WIWATOWSKI (NIKODEM) ps. "Kazik" AK

Odbierał uszczuploną ilość zaopatrzenia medycznego przeznaczonych dla szpitala brodnickiego od Jana Kalinieckiego ps. "Medyk". Pozostałą część, zafakturowaną w magazynie drogowym przez Jana Zakrzewskiego ps. "Smyk" a nie wydaną, Kaliniecki odbierał wieczorem i wywoził karetką pogotowia w Bory Tucholskie oraz do wsi Pokrzydowo, gdzie znajdował się magazyn medyczny w gospodarstwie rodziców pielęgniarki ze szpitala brodnickiego - Stanisławy (Stefanii) Bekter ps. "Czarny Anioł".

T.: Zakrzewska Leokadia Zofia, Insp. Brodnica, I,

1/5.

MG 1994

Brooklin
PK

38

+ Wiwatowski Nikodem
ps. „Karik”

chirurg - pomoc Polakom, przy-
wianie szpitala polowego na wypadek
zniszczenia szpitala w Brooklinie

rob. Antoniewski K. „Stodnie...”
Bibl. APFK B 37
s. 20, 21, 24, 25, 26

ok. 99

Brodnice
AK 39

dr Winatowski W.
ps. "Kasik"

Szef sanitarny w sztabie Imp. AK
Brodnice; pracował jako chirurg
w Szpitalu Miejskim w Brodnicy;
uratował ludzi przed aresztowaniem,
umieszczając ich jako pacjentów.
zob. J. K. 585/585 Pujg Wultauko
oz. III/3 art. J. Tempelwey, imp. Brod.

AK IV 102

+ Wiertelowski, dr.

Brodzina Tokmydaro

AK 40

- udział w ochronie i pomocy ppor. G. Myce. z
gr. „Pomorze”.

- został aresztowany przez Gestapo 28.12.1944 i
zamordowany w więzieniu.

zob. ok. Czes, Kartki z Historii... z prasy: Ruch Oporu na
Pomorzu..., t. 1, s. 42

11.11.2011

+ Wiwatowski Nikodem „Kozik”

Brodnica

AK 41

- szef sanitarny sztabu inspektoratu „Browar”
od 1942v.

- mąż Ireny Wiwatowskiej

- chirurg w szpitalu miejskim w Brodnicy

- zamordowany w 1945v.

zob. Zawacka E., Z dziejów..., w: Ruch Oporu na Pomorzu...,
t. 3, s. 155

IXI MBL.

Opr. 17. X. 1994 r.
MG

TECZKA

4 fotogr.

adres brata Juliana
Rypin

⁷⁷²
M-742/1451

Brodnica
AK

† Wiwatowski Nikodem
ps. „Kazik” Michał

II Dokumenty nie związane bezpośrednio z relacją, ale
część osoby relatora , t. 1 + 4. 56 stron.

V Nazwiskowe karty informacyjne, ³⁸~~38~~ kart.

Wisniewski Mikodem

